การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

The Use of Digital Technology to Promote Citizens' Political Participation in Local Governance

วิภาภรณ์ กาธรรมณี*

Wipaporn Kathamanee

[1]คณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

[1]Faculty of Political Science, Local Government Program, Chalermkarnchana University

E-mail : Vipapronkathammanee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของประชาชน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น และอิทธิพลของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ในพื้นที่นครศรีธรรมราช จำนวน 20 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่า IOC และความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยรวมในระดับปานกลาง (M = 3.24, SD = 0.68) โดยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสูงที่สุด และมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมในระดับปานกลาง (M = 3.05, SD = 0.70) โดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย (M = 2.48) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (r = .45–.78) และด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ (β = .546, p < .01) กับด้านการแสดงความคิดเห็น (β = .418, p < .05) มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยตัวแปรทั้งหมดอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 76.7 ผลการวิจัยสะท้อนว่าช่องทางดิจิทัลที่เปิดให้สื่อสารสองทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้มากกว่าการเผยแพร่ข้อมูลฝ่ายเดียว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรพัฒนาช่องทางที่ตอบสนองความคิดเห็นของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : เทคโนโลยีดิจิทัล, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, การปกครองท้องถิ่น, การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์, นครศรีธรรมราช

Abstract

This study examined the level of citizens' digital technology use, the level of their political participation in local governance, and the influence of digital technology use on political participation. A quantitative survey design was employed. The sample comprised 20 residents aged 18 and over in Nakhon Si Thammarat. Data were collected using a five-point rating-scale questionnaire, whose content validity was assessed with the Index of Item-Objective Congruence (IOC) and whose reliability was examined with Cronbach's alpha. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation, and multiple regression. The results showed that overall digital technology use was at a moderate level (M = 3.24, SD = 0.68), with access to information rated highest, and that overall political participation was also moderate (M = 3.05, SD = 0.70), while participation in decision-making was low (M = 2.48). All dimensions of digital technology use were positively correlated with political participation (r = .45–.78). Communication and interaction (β = .546, $p < .01$) and opinion expression (β = .418, $p < .05$) significantly predicted political participation, and the predictors together explained 76.7% of its variance. The findings suggest that two-way digital channels promote participation more than one-way information dissemination; local governments should therefore develop channels that respond concretely to citizens' opinions.

Keywords: Digital Technology, Political Participation, Local Governance, e-Participation, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสังคม การแสดงความคิดเห็น การเสนอปัญหาและความต้องการ ตลอดจนการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นระดับการปกครองที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด การมีส่วนร่วมจึงไม่จำกัดอยู่เพียงการใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ครอบคลุมการเข้าร่วมกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้ประชาชนรับข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และติดต่อหน่วยงานภาครัฐผ่านช่องทางดิจิทัลได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เทคโนโลยีดิจิทัลจึงมีศักยภาพเป็นกลไกเชื่อมโยงประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสนับสนุน

การบริหารงานที่เปิดกว้าง โปร่งใส และตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น (Roengtam, 2021; Simonofski et al., 2021)

ศึกษาต่างประเทศพบว่าสื่อสังคมออนไลน์ของรัฐบาลสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ โดยความน่าเชื่อถือ ความเป็นส่วนตัว คุณภาพข้อมูล และความสามารถในการเข้าถึง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางดิจิทัล (Yuan et al., 2023) ความพร้อมด้านเทคโนโลยีของทั้งหน่วยงานและชุมชนมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเพจ Facebook ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Alam et al., 2022) และเครื่องมือดิจิทัลช่วยส่งผ่านข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชนไปยังภาครัฐได้ แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องการแจ้งผลลัพธ์และความรับผิดชอบของภาครัฐหลังรับความคิดเห็น (Simonofski et al., 2021)

ประเทศไทย งานวิจัยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการบริหารท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น Roengtam (2021) พบว่าสื่อสังคมออนไลน์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน และเปิดช่องทางให้ร้องเรียนและเสนอความคิดเห็นได้ Smitananda และ Akahat (2024) พบว่าการริเริ่มนโยบายดิจิทัลของท้องถิ่นในกรณีเมืองอัจฉริยะขึ้นกับยุทธศาสตร์ดิจิทัล วัฒนธรรมการทำงานดิจิทัล การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล และการใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ งานวิจัยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่าประชาชนเข้าถึงข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านเว็บไซต์ Facebook และ LINE ในระดับปานกลาง แต่การแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย (เผือกคง, 2568) ส่วนงานวิจัยในชุมชนศาลามีชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเสนอให้เพิ่มช่องทางทั้งแบบเผชิญหน้าและออนไลน์ (หนูทองแก้ว, 2568) ขณะที่การศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ โดยการใช้สิทธิเลือกตั้งมีมากที่สุด (Watcharasukpho, 2021)

ในเชิงแนวคิด แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) อธิบายว่าการรับรู้ประโยชน์และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลต่อการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Davis, 1989) อย่างไรก็ตาม การยอมรับเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวอาจอธิบายการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ไม่ครบถ้วน เพราะความผูกพันกับชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน และความไว้วางใจในรัฐบาลก็มีบทบาทสำคัญ (Alarabiat et al., 2021) บันไดการมีส่วนร่วมของ Arnstein (1969) ชี้ว่าการมีส่วนร่วมมีหลายระดับ ตั้งแต่การให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น จนถึงการถ่ายโอนอำนาจให้ประชาชน เมื่อประยุกต์กับบริบทดิจิทัล ผู้วิจัยสังเคราะห์การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์เป็น 3 ระดับ ได้แก่ e-Information (การให้และเข้าถึงข้อมูล) e-Consultation (การแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหา) และ e-Decision Making (การร่วมตัดสินใจ) ทั้งนี้ เทคโนโลยีไม่ได้ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วน

ร่วมโดยอัตโนมัติ ความพร้อมด้านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องพิจารณาธรรมาภิบาล โครงสร้างพื้นฐาน และความหลากหลายของประชากรร่วมด้วย (Lee-Geiller, 2024) และการเผยแพร่ข้อมูลที่มีคุณภาพพร้อมผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐบาลท้องถิ่น (Schaaf et al., 2023)

จากการทบทวนงานวิจัย พบว่างานส่วนหนึ่งศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการให้บริการหรือการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (คุ้มทรัพย์ และกาญจนาวงศ์ไพศาล, 2568) อีกส่วนหนึ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (เจียมดี และคณะ, 2564; พิมพ์รตา อาบูจาฟาร์ และคณะ, 2568) และมีงานที่ชี้ข้อจำกัดด้านความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล การขาดกลไกความร่วมมือ และความไม่ต่อเนื่องของการมีส่วนร่วม (บรรจงจิตร แก้วแสน และเซียวซี, 2568) แต่ยังมีงานวิจัยไม่มากนักที่ศึกษาเทคโนโลยีดิจิทัลในฐานะปัจจัยหรือกลไกที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นโดยตรง โดยพิจารณาร่วมกันทั้งการเข้าถึง คุณภาพข้อมูล ความง่ายในการใช้งาน การสื่อสารสองทาง และโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือร่วมตัดสินใจ ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปพัฒนาช่องทางดิจิทัลให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของประชาชน อันจะนำไปสู่การบริหารท้องถิ่นที่เปิดกว้าง โปร่งใส และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสารกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

3) เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

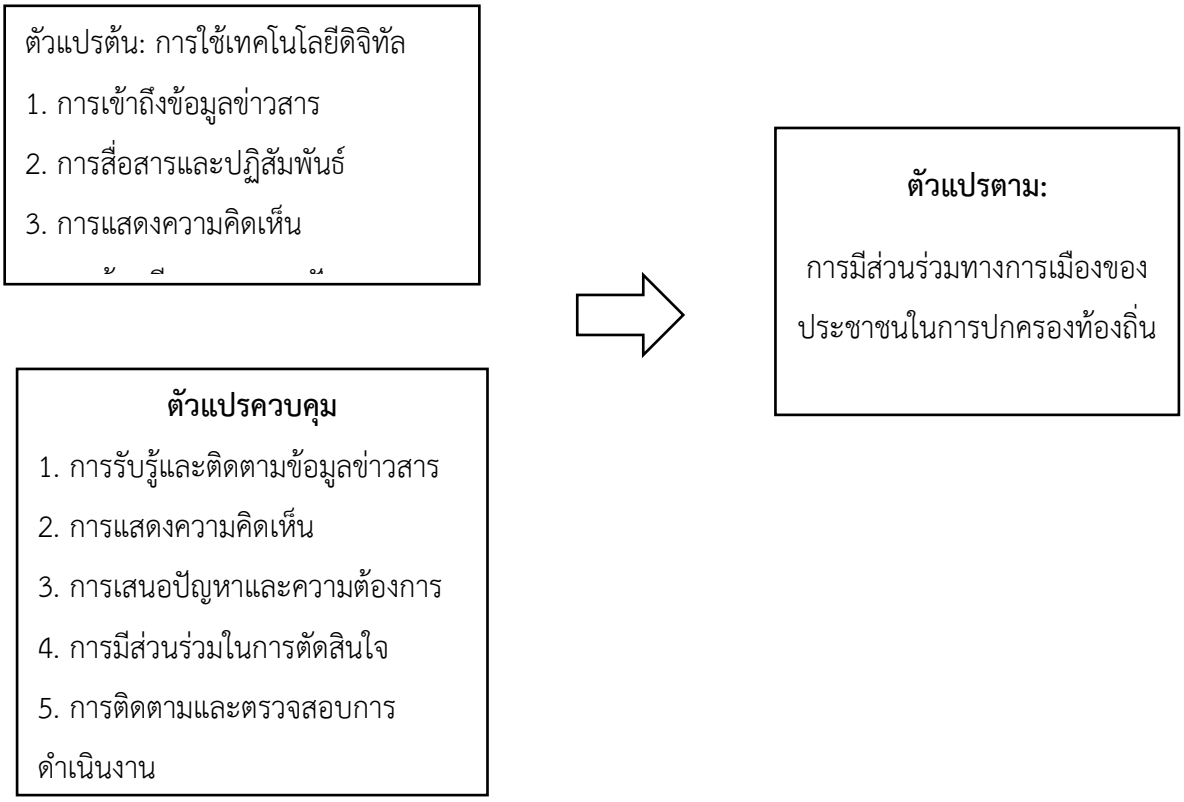
สมมติฐาน

H1: การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

H2: การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างน้อยหนึ่งด้านมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยสังเคราะห์กรอบแนวคิดจากแนวคิดเทคโนโลยีดิจิทัล แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นตัวแปรต้น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นเป็นตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในพื้นที่นครศรีธรรมราช ประชากรคือประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีภูมิลำเนาหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวและสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาได้ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 20 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือก คือ มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัย สามารถตอบแบบสอบถามได้ และยินยอมเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ส่วนผู้ที่ตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือถอนความยินยอมจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์

เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ ความถี่ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และช่องทางดิจิทัลที่ใช้ติดต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ตอนที่ 2 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ การแสดงความคิดเห็น การร้องเรียนและเสนอปัญหา และการติดตามและตรวจสอบ ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้และติดตามข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเสนอปัญหาและความต้องการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงาน โดยตอนที่ 2 และ 3 ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 = มากที่สุด ถึง 1 = น้อยที่สุด) และตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเริ่มจากการกำหนดขอบเขตตัวแปรและสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหา (Boateng et al., 2018) จากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3–5 คนตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (Rovinelli & Hambleton, 1977) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แล้วทดลองใช้กับประชาชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างประมาณ 30–50 คน (Taherdoost, 2021) และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยถือว่าค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ควรพิจารณาร่วมกับโครงสร้างและจำนวนข้อคำถาม (Boateng et al., 2018; Taherdoost, 2021)

การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มจากขออนุญาตเก็บข้อมูลและประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ ชี้แจงวัตถุประสงค์และสิทธิในการปฏิเสธหรือถอนตัว แจกแบบสอบถามโดยตรงหรือผ่านระบบออนไลน์ ตรวจสอบความครบถ้วนและลงรหัสข้อมูล ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างโดยไม่เปิดเผยข้อมูลที่ระบุตัวบุคคลได้ นำเสนอผลในภาพรวม และดำเนินการตามข้อกำหนดด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2 วิเคราะห์ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลตามเกณฑ์ในตารางที่ 1 วัตถุประสงค์ข้อ 3 วิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการถดถอยพหุคูณที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้านความเป็นเชิงเส้น ความเป็นอิสระของข้อมูล ภาวะร่วมเส้นตรงพหุ และการกระจายของความคลาดเคลื่อนก่อนการวิเคราะห์

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ค่าเฉลี่ย ระดับการใช้ / ระดับการมีส่วนร่วม

ค่าเฉลี่ย	ระดับการใช้ / ระดับการมีส่วนร่วม
4.21–5.00	มากที่สุด
3.41–4.20	มาก
2.61–3.40	ปานกลาง
1.81–2.60	น้อย
1.00–1.80	น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่าง 20 คน เป็นเพศหญิง 11 คน (ร้อยละ 55.00) และเพศชาย 9 คน (ร้อยละ 45.00) ช่วงอายุ 26–40 ปีมากที่สุด 8 คน (ร้อยละ 40.00) รองลงมาคือ 18–25 ปี 7 คน (ร้อยละ 35.00) และ 41 ปีขึ้นไป 5 คน (ร้อยละ 25.00) ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 11 คน (ร้อยละ 55.00)

1) ระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (M = 3.24, SD = 0.68) ด้านที่สูงที่สุดคือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (M = 3.92) รองลงมาคือการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ (M = 3.45) ซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน ส่วนด้านที่ต่ำที่สุดคือการติดตามและตรวจสอบ (M = 2.71) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของประชาชน

ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	M	SD	ระดับการใช้
1. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	3.92	0.74	มาก
2. การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์	3.45	0.81	มาก
3. การแสดงความคิดเห็น	3.12	0.88	ปานกลาง
4. การร้องเรียนและเสนอปัญหา	2.98	0.93	ปานกลาง
5. การติดตามและตรวจสอบ	2.71	0.95	ปานกลาง
ภาพรวม	**3.24**	**0.68**	**ปานกลาง**

2) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (M = 3.05, SD = 0.70) ด้านที่สูงที่สุดคือการรับรู้และติดตามข้อมูลข่าวสาร (M = 3.85) ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมขั้นพื้นฐาน ส่วนด้านที่ต่ำที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (M = 2.48) อยู่ในระดับน้อย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	M	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การรับรู้และติดตามข้อมูลข่าวสาร	3.85	0.72	มาก
2. การแสดงความคิดเห็น	3.20	0.85	ปานกลาง
3. การเสนอปัญหาและความต้องการ	3.05	0.90	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.48	0.97	น้อย
5. การติดตามและตรวจสอบการดำเนินงาน	2.65	0.94	ปานกลาง
ภาพรวม	**3.05**	**0.70**	**ปานกลาง**

3) อิทธิพลของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น พบว่าค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.612–0.698 และค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.43–1.63 ไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (ตารางที่ 4) พบว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทุกด้านสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = .45–.78) โดยด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์สูงที่สุด (r = .78) รองลงมาคือการแสดงความคิดเห็น (r = .72)

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (* p < .05, ** p < .01)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	1.00					
2. การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์	.50*	1.00				
3. การแสดงความคิดเห็น	.45*	.48*	1.00			
4. การร้องเรียนและเสนอปัญหา	.40	.36	.50*	1.00		
5. การติดตามและตรวจสอบ	.38	.40	.42	.46*	1.00	
6. การมีส่วนร่วมทางการเมือง (ภาพรวม)	.50*	.78**	.72**	.47*	.45*	1.00

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (ตารางที่ 5) พบว่าตัวแปรการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ร้อยละ 76.7 ($R = .876$, $R^2 = .767$, Adjusted $R^2 = .684$, $F = 9.21$, $p < .01$) ตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ ($\beta = .546$) รองลงมาคือการแสดงความคิดเห็น ($\beta = .418$) ส่วนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การร้องเรียนและเสนอปัญหา และการติดตามและตรวจสอบไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E.	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.187	0.522	-	0.36	.726
การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	0.008	0.150	.008	0.05	.958
การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์	0.472	0.139	.546	3.40	.004**
การแสดงความคิดเห็น	0.332	0.131	.418	2.53	.024*
การร้องเรียนและเสนอปัญหา	0.035	0.120	.047	0.29	.773
การติดตามและตรวจสอบ	0.023	0.114	.032	0.20	.841

หมายเหตุ: $R = .876$, $R^2 = .767$, Adjusted $R^2 = .684$, $F = 9.21$, Sig. = .000; * $p < .05$, ** $p < .01$

อภิปรายผล

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผลที่พบว่าประชาชนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยรวมในระดับปานกลาง และด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสูงที่สุด อาจสะท้อนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษาเริ่มนำช่องทางดิจิทัลมาใช้สื่อสารกับประชาชนอย่างเป็นระบบมากขึ้น สอดคล้องกับ Yuan et al. (2023) ที่ระบุว่าสื่อสังคมออนไลน์ของภาครัฐเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ประชาชนเข้าถึงข้อมูลผ่านเว็บไซต์ Facebook และ LINE ในระดับปานกลาง แต่การแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย (เผือกคง, 2568) การที่ด้านการติดตามและตรวจสอบต่ำกว่าด้านอื่นอาจเกี่ยวข้องกับการรับรู้ประโยชน์ตาม TAM (Davis, 1989) กล่าวคือหากประชาชนไม่เห็นประโยชน์ที่ชัดเจนก็มีแนวโน้มไม่ใช้เทคโนโลยีนั้นอย่างต่อเนื่อง

มีส่วนร่วมทางการเมือง ผลที่พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและรูปแบบขั้นพื้นฐานสูงกว่ารูปแบบขั้นสูง สอดคล้องกับงานวิจัยในชุมชนศาลามีชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช (หนูทองแก้ว, 2568) และงานของพิมพ์รตา อาบูจาฟาร์ และคณะ (2568) ที่พบข้อจำกัดด้านการวางแผนและการตัดสินใจ รวมทั้งสอดคล้องกับบันไดการมีส่วนร่วมของ Arnstein (1969) ที่อธิบายว่าการมีอำนาจตัดสินใจร่วมกับ

ภาครัฐเกิดขึ้นได้ยากกว่าการรับรู้ข้อมูล ผลนี้จึงอาจบ่งชี้ว่าการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษายังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากการมีส่วนร่วมเชิงรับไปสู่เชิงรุก ซึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขึ้นกับโอกาสและกลไกที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ เช่นเดียวกับที่ Watcharasukpho (2021) พบว่าการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นกระจุกอยู่ที่การใช้สิทธิเลือกตั้งและการติดต่อหน่วยงานรัฐ

อิทธิพลของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผลที่พบว่าด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ และด้านการแสดงความคิดเห็น มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด สอดคล้องกับ Cho และ Melisa (2021) ที่พบว่าสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทต่อการสื่อสารและการร่วมผลิตบริการสาธารณะในระดับเทศบาล และสอดคล้องกับ Alarabiat et al. (2021) ที่ชี้ว่าความผูกพันกับชุมชนและความไว้วางใจในรัฐบาลสัมพันธ์กับการเข้าร่วม e-participation ผลการวิจัยสะท้อนว่าการสื่อสารสองทางและการเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็นซึ่งจัดอยู่ในระดับ e-Consultation เชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมได้ชัดเจนกว่าการให้ข้อมูลฝ่ายเดียว (e-Information) และสนับสนุนข้อเสนอของ Lee-Geiller (2024) ว่าความพร้อมด้านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ รวมทั้งสอดคล้องกับ Simonofski et al. (2021) ที่ชี้ว่าเทคโนโลยีส่งผ่านความคิดเห็นประชาชนไปยังภาครัฐได้ แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องการแจ้งผลกลับ ส่วนการที่ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การร้องเรียนและเสนอปัญหา และการติดตามและตรวจสอบ ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ อาจสันนิษฐานได้ว่ามีปัจจัยอื่นที่ไม่ได้นำเข้าแบบจำลอง เช่น ความไว้วางใจทางการเมืองหรือทุนทางสังคม

ข้อจำกัดของการวิจัย ประการแรก เก็บข้อมูลในพื้นที่เดียวและกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนจำกัด ผลการวิจัยจึงสรุปอ้างอิงไปยังประชากรกลุ่มอื่นหรือพื้นที่อื่นได้ไม่กว้างนัก และหากต้องการขยายผลควรเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมกับจำนวนตัวแปรในการถดถอยพหุคูณ ประการที่สอง แบบสอบถามเป็นการประเมินตนเอง (self-report) จึงอาจมีความคลาดเคลื่อนและแนวโน้มการตอบในทิศทางที่สังคมยอมรับ (social desirability bias) ประการที่สาม เป็นการสำรวจแบบภาคตัดขวาง จึงสรุปได้เพียงความสัมพันธ์เชิงทำนาย ไม่สามารถสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และยังไม่ได้นำความไว้วางใจทางการเมือง ทุนทางสังคม หรือคุณภาพช่องทางดิจิทัลของแต่ละหน่วยงานมาวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาช่องทางดิจิทัลด้านการติดตามและตรวจสอบให้สะดวกและเข้าถึงง่ายขึ้น เพราะเป็นด้านที่ประชาชนใช้น้อยที่สุด ควรส่งเสริมให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมผ่านช่องทางดิจิทัล โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น เปิดรับฟังความคิดเห็นออนไลน์ต่อร่างนโยบายหรือโครงการก่อนอนุมัติจริง และควรพัฒนาช่องทางสื่อสารสองทางพร้อมแจ้งผล

การดำเนินการกลับไปยังประชาชน เนื่องจากการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นเป็นด้านที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายพื้นที่และเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่อื่นนอกเหนือจากนครศรีธรรมราช เพื่อเปรียบเทียบบริบทพื้นที่และเพิ่มความสามารถในการสรุปอ้างอิง

2) ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติม เช่น ความไว้วางใจทางการเมือง ทุนทางสังคม หรือการรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy)

3) ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับแบบสอบถาม เพื่อเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังพฤติกรรมการมีส่วนร่วม

4) ควรศึกษาในลักษณะระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการมีส่วนร่วมภายหลังที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาช่องทางดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

คุ้มทรัพย์, ร., & กาญจนาวงศ์ไพศาล, ส. (2568). การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาการพัฒนาระบบบริการสาธารณะในยุคดิจิทัล. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 14(1), 155–168.

เจียมดี, ท., พรหมกุล, ส., & หัวสตรี, ช. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ. Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus.

บรรจงจิตร, ณ., แก้วแสน, ว., & เชียวชี, เ. (2568). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้แนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมอย่างร่วมมือ. วารสารโพธิศาสตร์ปริทัศน์, 5(2), 49–60. https://so09.tci-thaijo.org/index.php/BRJ/article/view/7398

Alarabiat, A., Soares, D. S., & Estevez, E. (2021). Factors explaining why some citizens engage in e-participation, while others do not. Government Information Quarterly, 38(3), 101590. https://doi.org/10.1016/j.giq.2021.101590

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. Journal of the American Institute of Planners, 35(4), 216–224. https://doi.org/10.1080/01944366908977225

Cho, W., & Melisa, W. D. (2021). Citizen coproduction and social media communication: Delivering a municipal government's urban services through digital participation. Administrative Sciences, 11(2), 59. https://doi.org/10.3390/admsci11020059

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. MIS Quarterly, 13(3), 319–340. https://doi.org/10.2307/249008

Schaaf, K., et al. (2023). Does information about citizen participation initiatives increase political trust? World Development, 162, 106132. https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2022.106132

Yuan, Y.-P., Dwivedi, Y. K., Tan, G. W.-H., Cham, T.-H., Ooi, K.-B., Aw, E. C.-X., & Currie, W. (2023). Government digital transformation: Understanding the role of government social media. Government Information Quarterly, 40(1), 101775. https://doi.org/10.1016/j.giq.2022.101775